

A POLGÁRHÁBORÚ ÓTA NEM TÖRTÉNT ILYEN... HÁZELNÖKVÁLASZTÁS 15 KÖRBEN

BEKE-MARTOS JUDIT

Az MTA-ELTE Joggörténeti
Kutatócsoport (ELKH) blogja

A SZERZŐ:

DR. BEKE-MARTOS JUDIT

Az MTA-ELTE

JOGTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT

TUDOMÁNYOS MUNKATÁRSA

JUDIT.BEKE-MARTOS@RUB.DE

2023. február 6.

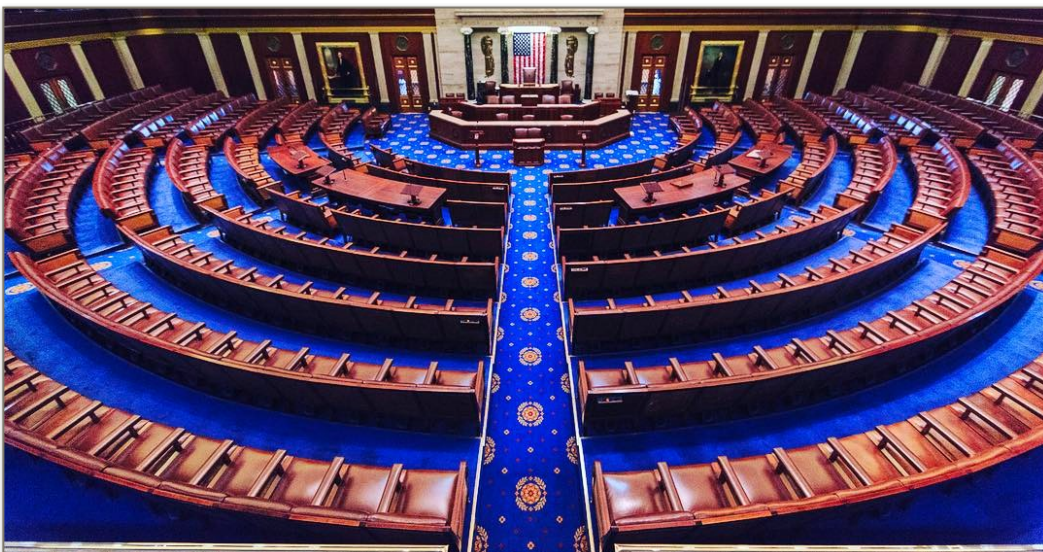
2023. január első hetében különleges politikai cirkuszban lehetett része az amerikai politika iránt érdeklődőknek, amikor a szövetségi Kongresszus alsóháza, a Képviselőház napokon keresztül nem tudta megválasztani vezetőjét. Amikor a legelső napon, január 3-án három körben sem sikerült az egyedüli republikánus jelöltnek, a kaliforniai Kevin McCarthynak megszerezni a szavazatok egyszerű többséget, a médiaközvetítés azzal kommentálta az eseményt, hogy ilyenre száz éve nem került sor. Amikor ez a jelenség napokig eltartott, és a körök száma meghaladta a tízet, már egészen 1859-ig, az amerikai polgárháborút megelőző évig nyúltak vissza, hiszen azóta nem történt ilyen.¹

Az amerikai szövetségi törvényhozás, a Kongresszus két házból áll. Az alsóház, a kezdetektől fogva a választójoggal rendelkező lakosság által és azok számával arányosan választott Képviselőház, míg a felsőház a kezdetben tagállami törvényhozás által

delegált, majd a XVII. alkotmánykiegészítést követően, 1913 óta szintén a lakosság által közvetlenül választott² tagállamonként két szenátorból álló Szenátus. A Szenátus vezetője az alkotmány szabálya szerint az amerikai alelnök,³ míg a Képviselőház maga választja meg vezetőjét, a házelnököt.⁴ A pozíció hivatalos neve a „Speaker of the House of Representatives” és a ma is hatályos 1947-es Presidential Succession Act értelmében őrá hárul az elnöki feladat, ha mind az elnöki és alelnöki hivatal megüresedik.⁵ A házelnök tehát a harmadik legfontosabb pozíció az Amerikai Egyesült Államokban annak ellenére, hogy megbízatása csupán két évre szól, hiszen a Képviselőház tagjait minden második évben újraválasztják. Olyan években, amikor az elnöki pozíciót is újraválasztják, azaz minden negyedik évben, elnökválasztásnak, míg az elnöki turnus félidejében megrendezett választást „félidős” választásnak nevezik.

Legutóbb 2022. november 8-án került sor ilyen „félidős” választásra,⁶ amikor a republikánusok minimális győzelmet arattak és a 435 képviselői helyből 222-t megnyertek. Az egyszerű többséghez 218 kell. Amikor a hivatalos választási eredmény kihirdetésre került, egyértelművé vált, hogy a házelnöki pozíciót a republikánus párt tagjai közül választják majd. Az alkotmány I. cikk 4. szakasz második bekezdése és az azt módosító XX. alkotmánykiegészítés második szakasza szerint⁷ az új Kongresszus – azaz az újonnan kétévre megválasztott Képviselőház és az új összetételű Szenátus, melynek egyharmadát választják minden második évben újra – minden választást követő év január 3-án délben gyűlik össze alakuló ülésére. Ekkor választják a Képviselőház elnökét, illetve a Szenátus levezető elnökét, aki az alelnök távollétében az üléseket vezeti.

A múlt novemberben megválasztott Kongresszus alakuló ülése ennek megfelelően 2023. január 3-án déli tizenkettőkor kezdődött. Az első és legfontosabb napirendi pont a Képviselőház házelnökének megválasztása volt. A demokraták jelöltje a New York-i képviselő, Hakeem Jeffries, az első körben 212 szavazatot kapott, míg McCarthy 201-et és további 19 republikánus szavazat különböző jelöltekre esett. A második körben az Ohio-i republikánus Jim Jordan kapta a 19 McCarthy-t nem támogató republikánus szavazatot.⁸ Az ülést a harmadik kör után berekesztették és másnapra újra összehívták. McCarthy a kezdetektől fogva

kijelentette, hogy számára jelölésének visszavonása nem opció így addig tárgyalta pártja extrém szárnyának képviselőivel, míg rendkívül magas áron, de végül január 7-én, szombaton, a 15. körben megkapta a szükséges többséget, mely 216 öt választó szavazatból és 6 ún. „present” szavazatból állt, míg ellenfele, a demokrata Jeffries továbbra is 212 szavazattal rendelkezett.⁹ A házelnök megválasztásakor a jelenlévők szavazatának több, mint a fele szükséges, de amennyiben valaki nem kíván szavazatot leadni, az ún. „present” szavazattal csökkentheti a szükséges szavazatok számát. Ilyen esetben bár feljegyzésre kerül, hogy az illető személy jelen volt, de szavazatot nem várnak tőle.¹⁰ Ez tehát azt jelenti, hogy az összesen leadott szavazatok száma 428 volt, melynek többsége 215, és így a McCarthyra leadott 216 szavazat meghozta számára az áhított győzelmet. Házelnökként McCarthy feleskette képviselő kollégáit és ezzel megalakult a 118. Kongresszus.

Ez volt a 15. alkalom az USA eddigi történetében, hogy több körben sikerült csak megválasztani a házelnököt. Helyes a sajtó megállapítása, mely szerint több körre legutóbb pontosan száz évvel ezelőtt, 1923-ban volt szükség, amikor a massachusettsi republikánus képviselő, Frederick Huntington Gillett csak a kilencedik körben nyerte el a szükséges többséget. Ez akkoriban három nap alatt zajlott le. Szintén helyes az a megállapítás, mely szerint tíz körnél is többre legutóbb a polgárháborút megelőzően

volt szükség. Akkoriban még az eredeti alkotmányos szabályozás és nem a XX. alkotmánykiegészítés volt hatályban, mely szerint az újonnan megválasztott Kongresszus alakuló ülése a választási év decemberének első hétfőjére esett, így 1859. december 5-én gyűltek össze a megválasztott képviselők, de házelnököt csak 1860. február 1-jén tudtak választani: a 44. körben, a New Jersey-i republikánus képviselőt, William Pennington.¹¹ A legkoszabb választási vita 133 kört igényelt 1855-1856 fordulóján, mire a szintén massachusettsi Nathaniel Prentice Banks képviselőt, aki ekkor az ún. American Party jelöltjeként nyert képviselői helyet megválasztották házelnöknek.¹²

A republikánus párt tehát végül öt nap alatt és 15 körben, de biztosította magának a házelnöki pozíciót. A párton belüli viták nyilvános tárgyalása nem vet jó fényt a pártra. A napokig tartó patthelyzet kérdőre vonja az legfontosabb képviselői szerv, az amerikai törvényhozás működőképességét. Mindezek tükrében még érdekesebb lesz a holnapi ún. State of the Union Address, azaz az Unió állapotáról szóló beszámoló beszéd, amelyet Biden elnök a Kongresszus mindkét háza előtt tart 2023. február 7-e este.

Hivatkozások:

¹ <https://www.npr.org/2023/01/03/1146600160/mccarthy-scrambles-for-votes-to-be-elected-speaker-of-the-house>; <https://edition.cnn.com/2023/01/04/politics/kevin-mccarthy-speaker-vote/index.html> 2023.01.22.

² XVII. alkotmánykiegészítés, in <https://www.archives.gov/founding-docs/amendments-11-27#xvii> 2023.01.22.

³ US Constitution Article I Section 3 Clause 4, in <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript> 2023.01.22.

⁴ US Constitution Article I Section 2 Clause 5, in <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript> 2023.01.22.

⁵ Az alkotmány I. cikk 2. szakaszának 6. bekezdése értelmében a Kongresszus törvényben szabályozhatja az elnöki utódlás kérdését arra az esetre, ha az elnöki és az alelnöki pozíció egyidőben üresedne meg. A Kongresszus 1792-ben fogadta el a Presidential Succession Act-et, mely a Szenátusban az alelnököt helyettesítő President pro tempore-t a harmadik, és a házelnököt a negyedik helyen nevezte meg az öröklési sorban. 1886-ban a Kongresszus e két személyt lecserélte a kormányzat egyes tagjaival, majd 1947-ben – Franklin Delano Roosevelttel 1945-ös halálát követően a Kongresszus ismét visszatért az eredeti szabályozáshoz azzal a különbséggel, hogy a házelnök lett a harmadik és a President pro tempore a negyedik. <https://www.senate.gov/about/officers-staff/president-pro-tempore/presidential-succession-act.htm> Egy esetleges módosítás szükségességéről legutóbb 2004-ben ülésezett a Képviselőház alkotmányos albizottsága, de változás nem történt. <https://www.congress.gov/108/chr/CHRG-108hhr96287/CHRG-108hhr96287.pdf> 2023.01.22.

⁶ Beke-Martos Judit: A „félidős” választások. In: JOG.történet. Az MTA-ELTE Jogtörténeti Kutatócsoport (ELKH) blogja. 2022. november 14. [http://](http://mtajogtortenet.elte.hu/blog/beke-martos-judit-hazelnok-valasztasa)

mtajogtortenet.elte.hu/blog/beke-martos-judit-felidos
⁷ <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript#toc-section-4-;> <https://www.archives.gov/founding-docs/amendments-11-27#xx>, 2023.01.22.

⁸ <https://www.npr.org/2023/01/03/1146600160/mccarthy-scrambles-for-votes-to-be-elected-speaker-of-the-house> 2023.01.22.

⁹ <https://www.nytimes.com/2023/01/06/us/politics/house-speaker-vote-mccarthy.html>, 2023.01.22.

¹⁰ <https://history.house.gov/People/Office/Speakers-Multiple-Ballots/> 2023.01.22.

¹¹ U.o.

¹² <https://history.house.gov/Historical-Highlights/1851-1900/The-longest-and-most-contentious-Speaker-election-in-its-history/> 2023.01.22.

Képek elérhetősége:

1. oldal: United States House of Representatives chamber at the United States Capitol in Washington, D.C. :https://commons.wikimedia.org/wiki/File:United_States_House_of_Representatives_chamber.jpg#/media/File:United_States_House_of_Representatives_chamber.jpg 2023. február 5.